

AUTOREFERAT

przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych w języku polskim

1. IMIĘ I NAZWISKO

Marek Palczewski, dr

Katedra Dziennikarstwa, Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych

SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

w Warszawie

2. WYKSZTAŁCENIE, POSIADANE DYPLOMY, STOPNIE NAUKOWE

2.1. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, nadany uchwałą Rady Wydziału Filozoficzno – Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 17 grudnia 1992 roku.

Tytuł rozprawy doktorskiej: „Siemowit IV. Zarys biograficzny”. Promotorem pracy był prof. dr hab. Aleksander Swieżawski z Uniwersytetu Łódzkiego. Recenzenci: prof. dr hab. Henryk Samsonowicz z Uniwersytetu Warszawskiego oraz prof. dr hab. Jan Szymczak z Uniwersytetu Łódzkiego.

2.2. Tytuł magistra filozofii na podstawie pracy p.t. „Koncepcja tolerancji według Herberta Marcusego”, uzyskany w 1985 roku na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego po studiach na kierunku filozofia.

2.3. Tytuł magistra historii na podstawie pracy p.t. „Separatyzm mazowiecki w historiografii polskiej”, uzyskany w 1982 roku na Wydziale Filozoficzno – Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego po studiach na kierunku historia.

3. INFORMACJA O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH

Pierwszą pracę na uczelni podjąłem w roku 1983 w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie (obecnie Uniwersytet Humanistyczno - Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie), gdzie pracowałem w charakterze asystenta, a następnie starszego asystenta na kierunku polonistyka, prowadząc ćwiczenia z przedmiotów filozofia oraz historia Polski. Z WSP Częstochowa odszedłem w roku 1993, kiedy rozpocząłem pracę w Telewizji Polskiej S.A., gdzie pracowałem na stanowisku redaktora do roku 2010. Do pracy dydaktyczno – naukowej powróciłem w roku 2000. Zostałem wówczas zatrudniony w Wyższej Szkole Humanistyczno – Ekonomicznej w Łodzi na stanowisku adiunkta w Zakładzie Dziennikarstwa. W latach 2000 – 2006 pełniłem funkcję prodziekana kierunku Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna, a od 2000 do 2016 roku byłem kierownikiem Zakładu Dziennikarstwa. W latach 2006 – 2009 współpracowałem z Uniwersytetem Łódzkim, na którym prowadziłem zajęcia z gatunków dziennikarskich oraz z dziennikarstwa śledczego (na kierunku Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna oraz na kierunku Stosunki Międzynarodowe). W WSHE (od 2009 r. szkoła zmieniła nazwę na Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) pracowałem do 2017 roku. W AHE w Łodzi w roku 2017 otrzymałem dyplom uznania za wieloletnią pracę dydaktyczną. W latach 2010 – 2011 byłem również zatrudniony w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi (na kierunku Dziennikarstwo).

Od roku 2011 jestem pracownikiem etatowym SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w Warszawie, w Katedrze Dziennikarstwa, gdzie prowadzę zajęcia (wykłady i ćwiczenia) na kierunku Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna z następujących przedmiotów: (1) *Gatunki dziennikarskie*, (2) *Gatunki, formy i formaty medialne*, (3) *Dziennikarskie źródła informacji*, (4) *Dziennikarstwo śledcze*, (5) *Socjologia mediów*, (6) *Systemy medialne na świecie*, oraz (7) *Media wobec problemów społecznych*.

4. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA WYNIKAJĄCEGO Z ART. 16 UST. 2 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ O STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI (DZ. U. NR 65, POZ. 595 ZE ZM.)

Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazuję przedsięwzięcie zatytułowane: *Teorie i koncepcje newsa w rozwoju historycznym oraz ich praktyczne zastosowanie w badaniach przekazów informacyjnych w mediach.*

Osiągnięcie naukowe jest cyklem 27 powiązanych tematycznie publikacji w języku polskim i angielskim. W jego skład wchodzi: monografia, 10 artykułów w czasopismach naukowych oraz 16 rozdziałów zamieszczonych w pracach zbiorowych.

4.1. Lista publikacji, których jestem autorem, składających się na wyżej wymienione osiągnięcie:

Monografia:

1. *Teorie newsa. Historia – definicje – konteksty - dyskursy newsa w kręgu kultury zachodniej*, Wydawnictwo Elipsa, Warszawa 2018.

Rozdziały w monografiach:

1. *Reprezentacje medialne świata. Analiza informacji w prasie, radiu, telewizji i Internecie* [w:] *Studia i Rozprawy*, red. J. Podgórecki, Opole 2004, s. 213-225.

2. *News telewizyjny jako czynnik politycznej manipulacji*, [w:] *Mechanizmy perswazji i manipulacji*, pod red. G. Habrajskiej i A. Obrębskiej, Łódź 2007, s. 321-327.

3. *Obiektywizm dziennikarski a dziennikarstwo śledcze. Analiza typologiczna*, [w:] *O dziennikarstwie śledczym. Normy, zagrożenia, perspektywy*, red. M. Palczewski i M. Worsowicz, wyd. WSHE, Łódź 2009, s. 65-84.

4. *News values w amerykańskich i europejskich teoriach selekcji informacji*, [w:] *Teorie komunikacji i mediów*, vol. 1, pod red. M. Graszewicza i J. Jastrzębskiego, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2009, s. 199-222.

5. *Kilka uwag o tabloidyacji newsa*, [w:] *News i dziennikarstwo śledcze wobec wyzwań XXI wieku*, pod red. M. Palczewskiego i M. Worsowicz, wyd. AHE, Łódź 2010, s. 73-84.

6. *Nowy paradygmat newsa, infotainment i tabloidyacja na przykładzie telewizyjnych serwisów informacyjnych Wiadomości TVP i Fakty TVN*, [w:] *Ludzie polskich mediów*.

Celebryci a redaktorzy, red. K. Wolny – Zmorzyński, W. Furman, B. Nierenberg, J. Marszałek-Kawa, Toruń 2010, s. 34-47.

7. *Paradygmat newsa wczoraj i dziś* [w:] *Dziennikarskie perspektywy specjalizacji*, red. R. Polak, Kraków – Rzeszów – Zamość 2010, s. 35-56.

8. *Analiza dyskursu wiadomości telewizyjnych* [w:] *Dyskursy o kulturze*, red. K. Stryjski, Łódź 2011, s. 55-74.

9. *Prawda o newsie. Definicja – granice poznania – konteksty* [w:] *Teorie komunikacji i mediów*, vol. 4, red. M. Graszewicz i J. Jastrzębski, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2011, s. 53-73.

10. *Dyskurs końca dziennikarstwa*, [w:] *Teorie komunikacji i mediów. Poprawność i stosowność w komunikacji*, vol. 6, red. M. Graszewicz, Oficyna Wydawnicza ATUT Wrocław 2013, s. 245-258.

11. *Nowe nowe wartości informacyjne* [w:] *Teorie Mediów i Komunikacji*, vol. VII, red. M. Graszewicz, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2014, s. 97-105.

12. *Makdziennikarstwo jako odmiana tabloidyzacji mediów w Polsce* [w:] *Idee, wartości, słowa w życiu publicznym i reklamie*, pod red. L. Kurasa, G. Majkowskiego i A. Fadeckiej, Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź, 2016, s. 93-102.

13. *Rodzaje newsów w polskich tabloidach („Fakt” i „Super Express”)*, [w:] *Teorie komunikacji i mediów*, vol. 9, LIBRON-Filip Loher, Wrocław 2016, s. 293-308.

14. *Destrukcyjność paradygmatu newsa we współczesnym dziennikarstwie* [w:] „*Teorie mediów i komunikacji*”, t.10. pod red. M. Wszółka, Wydawnictwo LIBRON, Wrocław 2017, s. 101-111.

15. *Świat fake newsa. Siły sprawcze i konsekwencje* [w:] *Bezpieczeństwo informacyjne w dobie postprawdy*, pod red. T.W. Grabowskiego, M. Lakomego i K. Oświecimskiego, Kraków 2018, s. 155-186.

16. *Teorie prawdy w newsie* [w:] *Z teorii i praktyki komunikacji społecznej. Stan i rozwój badań w Polsce*, pod red. K. Konarskiej, A. Lewickiego, P. Urbaniaka, Wydawnictwo Libron, Wrocław 2018, s. 53-62.

Artykuły w czasopismach naukowych:

17. *Definicje i koncepcje newsa w tradycji anglosaskiej. Przegląd i próba klasyfikacji*, „*Studia Medioznawcze*”, nr 3 (38) / 2009, s. 50-65.

Wersja w języku angielskim: *The term news – its concept and definition in Anglo-Saxon tradition. A review and classification attempt*

http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2009_3_38/palczewski-en.pdf

18. *Teoria wartości informacyjnych Galtunga i Ruge i jej późniejsze modyfikacje*, „*Media – Kultura – Społeczeństwo*”, nr 1 (4) / 2009, s. 191-203.

19. *Ontologiczne modele newsa. Zarys problematyki*, „Studia Medioznawcze”, 2 (41) /2010, s. 145 – 148.
20. *Koncepcja framingu i jej zastosowanie w badaniach newsów w Wiadomościach TVP i Faktach TVN*, „Studia Medioznawcze” 1(44) / 2011, s. 31-41.
21. *O pożytku z epistemologii dziennikarskiej*, „Studia Medioznawcze” 3 (46) / 2011, s. 119-122.
22. *Tweet jako odmiana newsa czy nowy (ponowoczesny) gatunek dziennikarski?* „Nowe Media, 4/2013, s. 31-50, Wydawnictwo UMK w Toruniu, Toruń 2014.
http://apcz.pl/czasopisma/index.php/Nowe_Media/article/view/NM.2013.002
23. *Nowa kultura newsa – Twitter i Facebook*, „Kultura i Wychowanie”, nr 9 (1) / 2015, s. 159-167. http://www.pedagogika.eu/kiw_09/kiw_9.html
24. *Selekcja informacji w newsie. Zasady - wartości – manipulacje*, „Naukowy Przegląd Dziennikarski”, nr 2/2015, s. 85-101. <http://www.naukowy-przeglad-dziennikarski.org/content/naukowy-przeglad-dziennikarski-22015-14>
25. *Rama negatywizmu w tabloidowych newsach i jej forma językowa*, „Media-Kultura-Społeczeństwo”, nr 11-12/2016-2017, s. 109-114.
26. *Fake news. Continuation or rejection of the traditional News Paradigm?* „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Litteraria Polonica” 5 (43) 2017, s. 23 – 34.
http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.hdl_11089_24042/c/5_2_23_-34_Palczewski_M..pdf

4.2. Omówienie celu naukowego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Celem prowadzonych przeze mnie badań mediów było, po pierwsze, zdefiniowanie i scharakteryzowanie fenomenu newsa, jego historii i ewolucji. Po drugie, przeanalizowanie różnych teorii newsa, powstających w kręgu kultury anglosaskiej. Po trzecie, zastosowanie tych teorii (m.in. teorii framingu, teorii wartości informacyjnych, teorii dyskursu) do badań empirycznych dotyczących przekazów informacyjnych w prasie, radiu, telewizji i w Internecie. Dla potrzeb tak zakrojonego celu sformułowane zostały, zbadane i omówione w publikacjach naukowych (w artykułach naukowych, rozdziałach w książkach i w monografii) następujące zagadnienia (przedstawiam tylko te, które stanowiły rdzeń moich badań):

News jako gatunek dziennikarski

W polskim medioznawstwie news pojmowany jest w sposób niejednorodny. Nie istnieje powszechnie akceptowana definicja i koncepcja newsa. Na ogół newsem

nazywa się krótką informację na aktualne tematy (Fras, 1999; Furman, Kaliszewski i Wolny-Zmorzyński, 2000). W tradycji anglosaskiej istnieje wiele definicji newsa i rozbudowanych koncepcji wyprowadzonych głównie z badań socjologicznych, politologicznych, medioznawczych i z praktyki dziennikarskiej. W cyklu artykułów i rozdziałach zawartych w monografiach badałem, czym jest news, z jakich elementów się składa, jaka jest jego historia oraz jak przebiegała jego ewolucja od form najdawniejszych do współczesnych. Rezultatem tych badań było m.in. stworzenie typologii definicji newsa z podziałem na dziennikarskie i naukowe oraz na kategorie, według kryteriów uwzględniających procesy tworzenia newsa, jego funkcje, epistemologię i status ontyczny. Ważnym komponentem newsa są tak zwane wartości informacyjne (ang. *news values*), które służą za kryterium rozpoznawania wydarzeń o charakterze newsowym (*news events*). Wartości informacyjne są również częścią procesów *gatekeepingu*, czyli selekcji informacji. Jako jeden z pierwszych w Polsce badaczy, zwróciłem uwagę na istnienie wielu różnorodnych teorii wartości informacyjnych. W wyniku przeprowadzonych analiz ustaliłem listę najbardziej pożądanых przez dziennikarzy *news values*. Wyprowadzona z badań taksonomia newsów i wartości informacyjne posłużyły jako narzędzia analizy reprezentacji medialnych świata w serwisach informacyjnych w prasie, radiu, telewizji i w Internecie.

Paradygmat newsa i jego ewolucja

Problematyka paradygmatu newsa była dotychczas w polskim medioznawstwie rzadko poruszana. Wymaga precyzyjnego zdefiniowania pojęcia paradygmatu newsa. Mimo podejmowanych przez zachodnich badaczy prób (m.in. Shoemaker i Reese'a, 1991; Essera i Umbricht, 2014; a przede wszystkim Høyera, 2005) nadal pozostaje ono nieostre. Samo pojęcie paradygmatu pochodzi z pracy Thomasa Kuhna (1962). Dla potrzeb medioznawstwa zostało zaadaptowane m.in. przez skandynawskiego badacza Sverrika Høyera, według którego paradygmat newsa składa się z pięciu elementów: wydarzenia, wartości informacyjnych, wywiadu informacyjnego, odwróconej piramidy i obiektywizmu. W przeprowadzonych badaniach ukazałem wzajemne relacje zachodzące pomiędzy nimi. Zająłem się również – jako problemem badawczym – analizą ewolucji owego paradygmatu, która dokonała się w ciągu ostatnich kilkadziesiąt lat. W rezultacie tych badań stwierdziłem, że nie można obecnie mówić o jednym paradygmacie newsa, albowiem istnieją w mediach co najmniej dwa konkurujące ze sobą sub-paradygmaty: internetowo-gazetowy i telewizyjno-tabloidalny. Tradycyjny paradygmat opisany przez Høyera uległ destrukcji w wyniku

procesów tabloidyzacji oraz wskutek pojawienia się dziennikarstwa obywatelskiego i fake newsów. We współczesnych mediach zanika tradycyjny paradygmatu newsa na rzecz form hybrydowych, obecnych zwłaszcza w mediach online.

Procesy ramowania/uramowienie newsa (news framing)

Problematyka dotycząca występowania ram w newsach pojawiła się w latach 90. XX wieku. Ramy *newsa* sugerują użytkownikom mediów w jaki sposób mają oni myśleć o prezentowanych sprawach i wydarzeniach (Iyengar, 1991), a także podkreślają, które informacją są znaczące, godne zauważenia i zapamiętania (Entman, 1993). Przez niektórych badaczy teoria *framingu* jest uznawana za drugi stopień teorii *agenda – setting*. Procesy powstawania ram oraz analiza ramowa mają bogatą literaturę medioznawczą (m.in. Scheufele, 1999, 2000; de Vreese, 2002, 2005; D’Angelo, 2010, 2018). Tym, co szczególnie interesowało mnie w analizie ramowej (*framing analysis*) było odniesienie tworzonych przez badaczy ram do badań empirycznych nad newsami i zastosowanie tej metody do badań własnych. W polskiej nauce pierwsze badania tego typu przeprowadzili Ewa Nowak i Rafał Riedel (2008). Moja publikacja dotyczyła zastosowania *framingu* do analizy newsów telewizyjnych (2011). Dowiodła ona m.in. dominacji ramy „konfliktu” w wiadomościach o tematyce politycznej.

Problematyka obiektywizmu, prawdy i wiedzy w przekazach medialnych

Zakres tematyczny mieszczący się w tej problematyce jest niezwykle szeroki. W swoich badaniach skoncentrowałem się na analizie porównawczej dziennikarstwa tradycyjnego i dziennikarstwa śledczego (2009); zaprezentowałem autorską wykładnię epistemologii i ontologii newsa w kontekście różnorodnych koncepcji prawd konstytuujących paradygmat newsa (2010, 2011, 2018) oraz w relacji do wiedzy zawartej w wiadomościach dziennikarskich (2011).

Nowoczesne formy newsa i jego deformacja: Twitter i fake newsy

Rozwój Internetu i dziennikarstwa internetowego postawił w centrum uwagi problemy związane z genologią dziennikarską. Pojawiły się nowe rodzaje wypowiedzi dziennikarskich, w tym takie, jak tweety, blogi i posty. W wyniku przeprowadzonych badań zaliczyłem tweety do odmiennych strukturalnie i funkcjonalnie w stosunku do istniejących form, po-nowoczesnych rodzajów newsa, charakteryzujących się hybrydalnością. W kilku publikacjach (2013, 2014, 2015) poddałem szczególnej

analizie problematykę źródeł informacji dla dziennikarzy, wykazując zarazem przydatność nowych mediów w pracy dziennikarskiej (szczególnie Twittera), jak i zwróciłem uwagę na zagrożenia w ich stosowaniu, spowodowane niedostateczną weryfikacją źródeł.

Rozwój Internetu sprzyja erupcji fake newsów. To zjawisko analizowałem w kilku pracach (2017, 2018) omawiających historię fake newsów, badających ich przyczyny oraz skutki w sferze publicznej. Dokonałem również krytycznej analizy form walki z fake newsami. Zwieńczeniem moich badań będzie książka o fenomenie fałszywych wiadomości w kontekście post-prawdy, której publikację planuję na rok 2019.

4.2.1. Ogólna charakterystyka badań

W przedstawionych wyżej pracach (artykułach i rozdziałach w monografiach naukowych) próbowałem odpowiedzieć na pytania dotyczące historii, przemian, przyczyn ewolucji i przyszłości newsa oraz poddałem analizie teorie newsa objaśniające wyżej wspomniane zjawiska i procesy. Całość tych rozważań została w sposób syntetyczny zaprezentowana w monografii o teoriach i koncepcjach newsa, która ukazała się pod koniec 2018 roku. W swoich analizach zastosowałem metody badań naukowych odpowiednio skorelowane z przedmiotem badań. W przypadku badania teorii naukowych były to przede wszystkim analiza treści (jakościowa i ilościowa), egzegeza tekstu, analiza interpretacyjna i analiza dyskursu. Zastosowane zostały również: metoda porównywania, uogólnienie i wnioskowanie. W odniesieniu do przeprowadzonych badań empirycznych (rodzajów newsa, ram newsa czy badań ilościowych) wykorzystane zostały: analiza treści (jakościowa i ilościowa), analiza ramowa, analiza semiotyczna oraz, w kilku artykułach, metoda studiów przypadków (*case studies*; przegląd metod: E. Babbie (2009), *Podstawy badań nauk społecznych*, Warszawa; Ch. Frankfort-Nachmias, D. Nachmias (2001), *Metody badawcze w naukach społecznych*, przeł. E. Hornowska, Poznań; A. Kaliszewski, E. Żyrek-Horodyska (2018), *Kilka uwag o metodach analizy tekstów dziennikarskich* [w:] *Metody badań medioznawczych i ich zastosowanie*, pod red. A. Szymańskiej, M. Lisowskiej-Magdziarz i A. Hess, Kraków, s. 113-165; A. Świątecki (2003), *Zarys metod badawczych w naukach społecznych*, „Studia Medioznawcze”, nr 2 (12) s. 11-23; R. D. Wimmer, J. R. Dominick (2008), *Mass media. Metody badań*, przekład T. Karłowicz, Kraków).

4.3. Monografia

W pracy „Teoria newsa. Historia – definicje – konteksty - dyskursy newsa w kręgu kultury zachodniej” głównym celem badawczym była analiza wybranych teorii newsa, które zdominowały debatę medioznawczą wśród naukowców z kręgu kultury anglosaskiej lub publikujących w języku angielskim (politologów, socjologów i medioznawców, a także wśród dziennikarzy) w takich kwestiach, jak: historia i definicje newsa; kulturowe, polityczne, społeczne i organizacyjne podstawy teorii wartości informacyjnych i gatekeepingu (selekcji informacji); procesy ramowania wiadomości; teorie dyskursu newsa; kulturowe i ekonomiczne uwarunkowania procesów tabloidyzacji; rola infotainmentu w przekazach informacyjnych; kwestie obiektywizmu (zagadnienia ontologii, epistemologii i etyki newsa) oraz refleksja nad zmianami, jakim podlega paradygmat newsa w związku z pojawieniem się nowych technologii i nowych form komunikacji międzyludzkiej i medialnej, w której odbiorca z konsumenta wiadomości staje się prosumentem, a zarazem nowym medium. Naszkicowane wyżej zagadnienia zostały poddane analizie w dziesięciu rozdziałach książki. Korpus badawczy stanowiły książki, monografie, artykuły i krótkie wypowiedzi medialne, które były w literaturze zachodniej najczęściej cytowane lub/i wywarły największy wpływ na dyskurs teorii newsa.

Teorie i zagadnienia związane z newsem były analizowane w dwóch płaszczyznach - w płaszczyźnie diachronicznej i synchronicznej, oraz za pomocą dwóch podstawowych metod: analizy treści (przede wszystkim jakościowej, ale z domieszką komponenty analizy ilościowej) i analizy dyskursu, rozumianego jako analiza tekstów w kontekście (medialnym, społecznym, politycznym, filozoficznym, itp.). Celem tych analiz było określenie głównych tendencji rozwojowych dotyczących teorii i koncepcji newsa, ukazanie związków przyczynowo - skutkowych, jakie istnieją między nimi oraz ich osadzenie w szerszym kontekście społeczno - polityczno - historycznym. Hipotezą naukową, potwierdzoną w badaniach, była idea, że w zachodniej kulturze newsa występują ścisłe powiązania pomiędzy myślą społeczno - polityczną i demokracją liberalną a teoriami newsa, które wyrosły na gruncie pewnego porządku kulturowego (filozoficznego, politycznego, społecznego i ekonomicznego). W wyniku przeprowadzonych badań zostały sformułowane syntetyczne wnioski, zaprezentowane na zakończenie każdego rozdziału oraz w podsumowaniu treści książki.

Omawiając zarysowaną wyżej tematykę naukową, należy uwzględnić fakt, że news ma długą tradycję w historii europejskiej, a pojęcie newsa rozumiane jest w omawianej publikacji w taki sposób, w jaki jest ono pojmowane w literaturze angielskiej i amerykańskiej. W ujęciu anglosaskim (czy szerzej: w obrębie wpływów kultury anglosaskiej) jest to wiadomość, która posiada wartości informacyjne, takie np. jak aktualność, znaczenie, element zaskoczenia, niespodzianki, odniesienie do ważnych osób, itd.

W rozdziale I monografii przedstawiłem rozwój tego gatunku dziennikarskiego od Starożytności do współczesności, przy czym omówione zostały jego odmiany, zarówno w prasie, jak i w radiu i w telewizji. Moim celem było ukazanie związków przyczynowo - skutkowych zachodzących pomiędzy warunkami ekonomicznymi i technologią wytwarzania newsa a wzrostem jego znaczenia w czasach nowożytnych i współczesnych. W literaturze polskiej brakowało dotychczas rozważań na ten temat.

W rozdziale II dokonuję wszechstronnej analizy różnorodnych definicji newsa w porządku chronologicznym oraz zgodnie z kryterium podziału na definicje praktyków (dziennikarzy) i teoretyków mediów (historyków mediów, socjologów, politologów, komunikologów, itd.). Tworzone przez dziennikarzy definicje mają utylitarny charakter i służą jako wzorce w procesie „zbieranie” i redagowania newsa. Jednak definicje dziennikarskie nie odkrywały istoty newsa ani nie pogłębiały kontekstów, w których newsy funkcjonują, a przecież mają one uwarunkowania polityczne, społeczne, ideologiczne czy filozoficzne. Tę problematykę podjęli dopiero medioznawcy, socjologowie i filozofowie mediów. U podłoża różnorodnych definicji newsa leżą odmienne założenia ontologiczne, epistemologiczne i aksjologiczne. News jest także fenomenem historycznym, organizacyjnym, produkcyjnym, ekonomicznym, ideologicznym, społecznym, politycznym i kulturowym. Omawiana praca zwraca uwagę na bogactwo anglosaskich definicji, wielość metodologicznych podejść, pluralizm teorii i swojego rodzaju „wewnętrzna” dyskursywność, polegającą na tym, iż dyskusja prowadzona przez naukowców w niewielkim stopniu oddziaływała na praktyki dziennikarskie. Badania definicji newsa i ich ujęcie w postaci zwartej typologii mają w dużym stopniu nowatorski charakter na gruncie polskiego medioznawstwa oraz należą prawdopodobnie do niewielu tego typu badań na świecie.

Rozdział III zawiera analizę teorii wartości informacyjnych. Kolejny rozdział (IV) ma za przedmiot teorię gatekeepingu. Z pełną świadomością rozdzielałam te dwie grupy

teorii, albowiem pierwsza odnosi się przede wszystkim do dziennikarskiej aksjologii, natomiast gatekeeping dotyczy głównie kryteriów selekcji informacji, wśród których jedno z wielu stanowią wartości informacyjne. Można przyjąć hipotezę, że teorie wartości informacyjnych (TWI) stanowią podkategorię teorii gatekeepingu (TG). W polskim medioznawstwie często te dwa pojęcia są ze sobą utożsamiane. Należy podkreślić, że pomimo, iż istnieją pomiędzy nimi związki i zależności, to jednakowoż nie oznaczają one tej samej klasy desygnatów. W „Teoriach newsa...” stawiane są m.in. pytania o status ontologiczny, zakres, znaczenie, oddziaływanie i kryteria rozpoznawania wartości informacyjnych. Porównanie wielu koncepcji naukowych prowadzi do wniosku, że powszechna niemal zgoda co do szczególnej ważności niektórych wartości (m.in. *aktualności, znaczenia, skali wydarzeń, personalizacji czy bliskości*) wskazuje na wypracowane w praktyce dziennikarskiej procedury metodologiczne, a także na istnienie określonego paradygmatu owych wartości. Ich systematyzacja w porządku chronologicznym (i w pewnym sensie, w hierarchicznym) pokazuje zachodzące pomiędzy nimi korelacje i wzajemne wpływy. W Polsce teorię wartości informacyjnych omówili m.in. Stanisław Michalczyk (2013) i Agnieszka Stępińska (2014 - 2015).

Szerszą teorią od TWI jest teoria gatekeepingu. Jak już wspomniano, jest to teoria odnosząca się do selekcji informacji. W tym nurcie dominujący wpływ na pozostałe teorie (koncepcje) wywarły prace Pameli Shoemaker. Należy zaznaczyć, że TG jest blisko powiązana z teoriami framingu i agenda-setting. Pytanie o kryteria selekcji informacji wydaje się decydujące, jeśli chodzi o cały proces powstawania newsa, albowiem news nie jest tym, co się znajduje „na ulicy”, lecz jest złożonym procesem kulturowym i produkcyjno-kognitywnym, o czym szerzej pisał Teun van Dijk. W analizowanych przeze mnie rozprawach naukowych stawiano m.in. pytania o kryteria doboru wiadomości, psychologiczne i społeczne aspekty podejmowanych decyzji, ich charakter i skutki wywierane na przekazy medialne. W monografii omówione i przeanalizowane zostały szczegółowo zarówno te kwestie, jak i zagadnienia historycznego rozwoju pojęcia gatekeepingu oraz specyficznych relacji pomiędzy TG a TWI, a także pomiędzy TG a teoriami framingu i agenda-setting.

Jak już wspomniano, teorią powiązaną z TWI i TG jest teoria framingu (rozdział V monografii). Badania nad problematyką ramowania i ramami newsów trwają od lat 80. XX wieku. Fundamenty pod teorię ram i ramowania w medioznawstwie położyły wcześniejsze teorie z obszarów psychologii kognitywnej, antropologii i socjologii. W

Polisce pierwsze próby zastosowania teorii (metodologii) framingu do badań empirycznych przypadły na pierwszą dekadę XXI wieku (Nowak i Riedel, 2008). Od początku jeden z nurtów badań ściśle wiązał framing z teorią agenda-setting, uznając go za jej drugi poziom (McCombs, 2008). Upraszczając zagadnienie można stwierdzić, że o ile według teorii agenda-setting media mówią ludziom, o czym mają myśleć, o tyle według teorii framingu media sugerują, w jaki sposób ludzie mają myśleć o wydarzeniach. Framing bada również wpływ ram na odbiorców (framing-effect). W przeprowadzonych badaniach porównawczych „Wiadomości” TVP i „Faktów” TVN wykorzystałem analizę ramową, opierając się na metodologii stosowanej przez zachodnich autorów. W odrębnym artykule poszerzyłem zakres stosowania analizy ramowej do badań nad innymi gatunkami dziennikarskimi (publicystycznymi). W tej dziedzinie były to prawdopodobnie pierwsze tego typu badania na gruncie polskiego medioznawstwa.

Rozdział VI omawianej monografii dotyczy mało znanej kwestii paradygmatu newsa. W zasadzie ta problematyka została poruszona w niewielu publikacjach, z których najbardziej znaną jest monografia pod redakcją skandynawskich badaczy (Høyera i Pöttkera, 2005). Jak już wyżej wspomniano, pojęcie paradygmatu pochodzi z pracy Thomasa Kuhna „Struktura rewolucji naukowych”. W celu opisu pola dziennikarskiego pierwszy zastosował je Robert A. Hackett (1984). Teoria paradygmatu newsa oparta jest na założeniu, że istnieje model, wzorzec newsa, wypracowany w długim procesie historycznym i zakorzeniony w praktyce dziennikarskiej, zbudowanej na przestrzeganiu odpowiednich reguł warsztatowych i etycznych. Zgodnie z definicją Svernika Høyera z 2005 roku paradygmat newsa składa się z pięciu elementów: wydarzenia, wartości informacyjnych, wywiadu reporterskiego, odwróconej piramidy i obiektywizmu. W naukach o mediach wszystkie te elementy są wciąż przedmiotem dyskusji. W omawianej monografii koncentruję się przede wszystkim na dyskursie związanym z obiektywizmem dziennikarskim (rozdział VII). Spór o obiektywizm ma długoletnią tradycję. Dotyczy on m.in. takich kwestii, jak: początki i historia obiektywizmu, definicja, istota obiektywizmu, pochodzenie, warunki możliwości jego istnienia, potrzeba i zasadność stosowania reguł obiektywizmu w praktyce dziennikarskiej, zmian w nastawieniu wobec obiektywizmu, spowodowanych pojawieniem się dziennikarstwa obywatelskiego i internetowego, itp. W książce „Teorie newsa...” ów spór został zaprezentowany w aspekcie historycznym, filozoficznym (ontologicznym, epistemologicznym i etycznym) oraz politycznym. Narodziny obiektywizmu – według

różnych teorii – nastąpiły w okresie od połowy XIX wieku do lat 20. XX wieku. Rozwój teorii przypada na lata 20. oraz kolejne dekady XX wieku, natomiast w latach 50. i 60. dochodzi do coraz powszechniejszej krytyki pojęcia obiektywizmu w dziennikarstwie, co miało przede wszystkim podłoże polityczne, a w późniejszym okresie uwarunkowane było pojawieniem się nowych prądów filozoficznych. Sam termin „obiektywizm” po raz pierwszy wystąpił w podręczniku Charlesa Rossa „Writing the News” z 1911 roku. Dla ugruntowania postaw dziennikarskich ogromne znaczenie miała koncepcja obiektywizmu jako strategicznego rytuału autorstwa amerykańskiej socjolożki Gaye Tuchman (1972). W książce o teoriach newsa przedstawione zostały wszystkie najważniejsze koncepcje obiektywizmu, przy czym dokładnej analizie poddano zarówno dyskurs krytyczny, jak i apologetyczny, ukazując trzy główne etapy rozwoju tych dyskursów oraz ich wzajemne oddziaływanie. Ostatnie wypowiedzi na temat obiektywizmu uwzględniają wpływ najnowszych przemian technologicznych na praktyki dziennikarskie oraz wzrost znaczenia przekazów online. Z analizy przekazów medialnych na temat obiektywizmu wynika, że jest to zagadnienie, wokół którego toczy się nadal ważki dyskurs naukowy. Pokazuje on, że znaczenie pojęcia obiektywizmu uległo w ostatnim okresie ewolucji pod wpływem przemian technologicznych, filozofii postmodernistycznej i refleksji dziennikarskiej nad procesami tworzenia newsów w produkcji medialnej i w odbiorze społecznym. Odrzucenie tradycyjnej koncepcji obiektywizmu było możliwe dzięki wpływom idei z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Zakwestionowanie filozoficznego obrazu świata opartego na pozytywizmie, rozwój kognitywistyki, teorii konstruktywistycznych i pojawienie się nowych form komunikacji międzyludzkiej wywołało zmianę paradygmatu dziennikarskiego i rezygnację z dotychczasowego modelu obiektywizmu na rzecz koncepcji obiektywizmu aktywnego, pragmatycznego, biorącego pod uwagę poznawcze możliwości człowieka.

Innym, bardzo ważnym problemem w dyskursie o newsie, jest tak zwana tabloidyzacja mediów i przekazów informacyjnych. Analiza tego pojęcia nawiązuje zarówno do historii tabloidów, jak i do procesów określanych jako tabloidyzacja, a oznaczających m.in. emocjonalizację, trywializację, symplifikację i sensacjonalizację treści oraz wprowadzenie do przekazów medialnych dużej ilości elementów wizualnych. Fenomen tabloidyzacji polega również na przejmowaniu przez tzw. prasę poważną, jakościową, cech prasy tabloidowej. Systematyzacja dyskusji o tabloidach i ukazanie zarówno

zagrożeń, jak i pozytywnych wartości, jakie dla sfery publicznej mogą stwarzać procesy tabloidyzacji, było jednym z zakładanych przeze mnie celów naukowych.

W badaniach newsa naukowcy z obszaru anglosaskiego i zachodnioeuropejskiego posługiwali się różnymi metodami, m.in. stosowali analizę treści (ilościową i jakościową), analizę zawartości, analizę ramową, *close reading*, analizę semiotyczną, wywiad etnograficzny i analizę porównawczą. W latach 80. XX wieku rozpowszechniła się, dzięki pracom holenderskiego badacza Teuna A. van Dijka, analiza dyskursu. Van Dijk definiował dyskurs jako język w użyciu, zdarzenie komunikacyjne oraz jako tekst i wypowiedź w kontekście (2001). On również zapoczątkował użycie tego terminu w naukach o mediach, a ściślej, w analizach newsa. Wprowadził dwa pojęcia kluczowe dla dalszych analiz: „makrostruktury” i „superstruktury”, za pomocą których charakteryzował dyskurs newsa. Globalną formę dyskursu opisują superstruktury, makrostruktura natomiast jest całościowym znaczeniem tekstu. News – według van Dijka – jest typem dyskursu, oprócz codziennych rozmów, dyskusji w klasie, opowieści czy treści podręczników. Według van Dijka dyskurs newsa nie powinien być postrzegany jedynie jako gotowy produkt aktywności polegającej na zbieraniu informacji. Jest on bowiem manifestacją złożonego procesu, w którym wiedza, przekonania i opinie powiązane są z informacją o zdarzeniach i ze społecznymi kontekstami produkcji newsa oraz reprezentacjami czytającej publiczności.

Z początkiem drugiej dekady XXI wieku rozpowszechniło się w literaturze medioznawczej pojęcie fake newsa - jako newsa fałszywego i zarazem świadomie wprowadzającego w błąd. Dyskusja nad tym ostatnim zagadnieniem trwa zaledwie kilka lat i wciąż brakuje syntetycznych badań dotyczących tego zjawiska. W książce o teoriach newsa analizuję zagrożenia jakie niesie ono dla współczesnego dziennikarstwa. Krytyce poddaję możliwości skutecznej walki z fake newsami, których obecność zmienia krajobraz medialny i sprawia, że przekształceniom ulega paradygmat newsa i samego dziennikarstwa.

Jako monografia, książka „Teorie newsa. Historia-definicje-konteksty-dyskursy newsa w kręgu kultury zachodniej” jest prawdopodobnie jedną z pierwszych publikacji w Polsce, ujmującą całościowo problematykę dyskursów o newsie prowadzonych w kulturze zachodniej w jej anglojęzycznej wersji. Praca obejmuje okres ponad 2 tysiące lat istnienia „prasy” i „dziennikarstwa” oraz ponad 100 lat dyskusji o obiektywizmie, tabloidach, wartościach informacyjnych, teoriach gatekeepingu, framingu itp. Na

bibliografię składa się około 500 prac naukowych opublikowanych w języku angielskim (w tłumaczeniu własnym – M.P.) i kilkadziesiąt prac rodzimych autorów w języku polskim. W Aneksie omówiłem polską literaturę medioznawczą odnosząca się do wyżej wzmiankowanych zagadnień, ze szczególnym uwzględnieniem definicji i koncepcji newsa.

W pracy wykorzystałem następujące metody badawcze: analizę treści, analizę dyskursu, analizę tekstu, polegającą na rozłożeniu przedmiotu badań na części i na badaniu związków zachodzących pomiędzy nimi (np. pomiędzy teoriami newsa), a także metodę syntetyczną polegającą na uogólnianiu, łączeniu poszczególnych elementów w całość (zob. literatura wyżej wymieniona, a w szczególności: Babbie, 2009; Frankfort-Nachmias, Nachmias, 2001; Kaliszewski, Żyrek-Horodyska, 2018, s. 113-165; Świątecki, 2003).

4.4. Omówienie wybranych artykułów naukowych składających się na osiągnięcie naukowe.

Badania nad newsem rozpocząłem w 2004 roku. Pierwszy artykuł dotyczył reprezentacji medialnych świata. Analizowałem w nim – posługując się metodą porównawczą oraz analizą zawartości – 377 informacji, które pojawiły się w okresie od 8 do 14 stycznia 2004 roku w „Gazecie Wyborczej”, „Rzeczpospolitej”, Radiu TOK FM, Wiadomościach TVP i na Onet.pl. Badanymi kategoriami były: pochodzenie newsów (krajowy lub zagraniczny), temat (kilkanaście odmian), stosunek do rzeczywistości/ocena (pozytywny, negatywny, pozytywny/negatywny, neutralny) oraz aktorzy (przedstawiciele elit politycznych, osoby nieznane ogółowi, itd.). Badania wykazały duże różnice w przekazach poszczególnych mediów. Ponad 30 proc. newsów stanowiły informacje negatywne; dominowały wątki polityczne (43,2 proc.) i sensacyjne (38,5 proc.) (pozycja nr 1 - rozdziały w monografiach w w/w bibliografii).

Zawartość serwisów informacyjnych („Wiadomości” TVN i „Fakty” TVN) analizowałem również – metodą analizy zawartości - w kontekście procesów tabloidyzacji i dominacji infotainmentu. Przyjętymi w badaniu kategoriami wyznaczającymi tabloidyzacyjne trendy były m.in.: zwiększanie liczby soft newsów w przekazach informacyjnych kosztem hard newsów, wiadomości krajowych kosztem międzynarodowych oraz coraz częstsza obecność w serwisach opowieści typu *human interest* (pozycja nr 6). Procesy tabloidyzacji newsa towarzyszą pojawieniu się nowych,

rozrywkowych rodzajów newsa i są związane z coraz większym znaczeniem prasy popularnej i telewizji komercyjnej (nr 5, 13, 25). Jedną z odmian tabloidyzacji newsa jest mac news i makdziennikarstwo (nr 12). Ten ostatni wątek tematyczny nie był dotychczas poruszany przez polskich medioznawców.

Kilka prac nawiązywało do teorii framingu (nr 20, 25). Opierając się na znanych typologiach ram, m.in. Russela W. Neumana, Marion R. Just i Ann N. Crigler oraz Holli A. Semetko i Patti M. Valkenburg, dokonałem analizy podstawowych ram pojawiających się w „Wiadomościach” TVN i w „Faktach” TVN. Analizie poddałem 129 newsów z losowo wybranego tygodnia z roku 2009 (7-13 września); główne ramy występujące w pracach wspomnianych naukowców (konfliktu, ludzkiego interesu, odpowiedzialności, moralności i ekonomii) zostały zoperacjonalizowane w postaci pytań badawczych. Na ich podstawie można było rozstrzygnąć, jakie ramy występują w konkretnym newsie. Badania pokazały, że najczęściej wiadomości zostało przedstawionych poprzez ramę konfliktu (29,8% w TVN i 22,3% w TVP), najrzadziej obie stacje stosowały ramę moralności. Wyniki tych badań przedstawione zostały podczas międzynarodowej konferencji naukowej, zorganizowanej przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu (głównymi organizatorami konferencji były prof. Agnieszka Stępińska i prof. Dorota Piontek, a w konferencji wziął udział jeden z najśłynniejszych obecnie badaczy mediów w Europie prof. Paolo Mancini). Przeprowadzone badania metodą framingu były jednymi z pierwszych w Polsce. W późniejszym o kilka lat artykule, przedmiotem mojej analizy była rama negatywizmu w tabloidach: jej rola i forma językowa oraz oddziaływanie na czytelnika (nr 25).

Analizę dyskursu zastosowałem jako metodę analizy newsa telewizyjnego. Poprzez użycie kategorii odnoszących się do produkowania, konstruowania i przekazu wiadomości telewizyjnych ukazałem, w jaki sposób wiadomości telewizyjne wytwarzają społeczny obraz rzeczywistości. Analiza pokazała, że wiadomości nie opisują bezpośrednio świata, lecz dziennikarskie (a szerzej: medialne) obserwacje świata; obserwujemy rzeczywistość zmediatyzowaną (nr 8).

Kolejnym wątkiem podnoszonym przeze mnie w artykułach naukowych były kwestie manipulacji (newsem telewizyjnym) oraz selekcji informacji. Częstym przykładem manipulacji jest news polityczny, służący zarówno partiom rządzącym, jak i opozycyjnym. Manipulacje informacjami politycznymi w skrajnych przypadkach mogą

prować do wybuchu konfliktów międzynarodowych lub zmiany rządów. W Polsce tego typu przykładem (opisanym przeze mnie metodą *case study*) była audycja TVN „Teraz MY!” Andrzeja Morozowskiego i Tomasza Sekielskiego oparta na nagraniu ukrytą kamerą rozmów pomiędzy politykami (nr 2 i 24).

W swojej pracy badawczej zajmowałem się również zjawiskiem, które nazwałem nową kulturą newsa w Internecie (na Twitterze i Facebooku). Analizując przekazy mediów światowych, scharakteryzowałem nową (ponowoczesną) formę newsa, która cechuje się zmienioną strukturą i funkcją w stosunku do tradycyjnej (nr 22, 23). Wykazałem, że tweety nie spełniają kryteriów wyznaczonych przez paradygmat newsa: nie mają struktury odwróconej piramidy (nie posiadają wyodrębnionego lidu, korpusu, tytułu czy tła), odpowiadają na okrojony zestaw pytań informacji dziennikarskiej, odwołują się do niewielu wartości informacyjnych. Tweet można zdefiniować jest nowy, wyłącznie internetowy, hybrydalny i polimorficzny gatunek dziennikarski, łączący cechy gatunków informacyjnych i publicystycznych na płaszczyźnie nowej technologii.

W związku z posiadanym wykształceniem filozoficznym, swoimi badaniami objąłem również kwestie ontologiczne i epistemologiczne newsa (nr 1, 3, 7, 9, 11, 14, 16, 19, 21). Zajmowałem się m.in. zagadnieniami obiektywizmu dziennikarskiego, koncepcjami wiedzy i teoriami prawdy konstytuującymi epistemologiczną i aksjologiczną prawomocność newsa. Całościowa charakterystyka tych badań wydaje się niecelowa, jednakże wypada wspomnieć, że poszczególne tematy są ze sobą wzajemnie powiązane, a ich syntetyczne ujęcie znalazło wyraz w prezentowanej wcześniej monografii. Zagadnienia onto- i epistemologiczne są niezwykle istotne dla zrozumienia fundamentów dziennikarstwa. Dziennikarstwo opiera się na kilku filarach (mitach), wśród których znajdują się m.in. mit dotyczący obiektywizmu, wiedzy prawdziwej (prawdy) i przekonanie o możliwości pełnej weryfikacji faktów. Zakwestionowanie któregoś z tych filarów pozbawiłoby dziennikarstwo racji jego istnienia. W kilku pracach przeanalizowałem status wiedzy dziennikarskiej, stworzyłem oryginalną, na gruncie medioznawstwa europejskiego, klasyfikację *nowych nowych* wartości informacyjnych i dokonałem dekonstrukcji paradygmatu newsa, wskazując na czynniki, które doprowadziły do jego destrukcji. W jednej z ostatnich moich rozpraw (o teoriach prawdy w newsie – nr 16) sklasyfikowałem teorie prawdy stanowiące filozoficzne fundamenty newsa.

Od kilku lat moje zainteresowania skupiają się na badaniu fake newsa jako złożonego fenomenu historycznego, społecznego, psychologicznego, politycznego i dziennikarskiego. W prowadzonych badaniach wykorzystałem metody analizy treści, studia przypadków i metodę dyskursu. Fake news jawi się w nich jako istotne zagrożenie dla wolności wypowiedzi i całej sfery publicznej, albowiem podważa reguły konwersacyjne Paula Grice'a i milcząco akceptowane w środowisku medialnym założenie, że celem informacji dziennikarskiej jest prawda i autentyczność (wynikająca z oparcia wiedzy na faktach). Historycznie, poprzednikami fake newsów są plotki, niesprawdzone informacje i tak zwane kaczkki dziennikarskie. Współcześnie, fake newsy wywodzą się z satyry i z pojęcia „truthiness”, związanego filozoficznie z postprawdą. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi fake newsów było wprowadzenie nowej technologii medialnej (Internetu) oraz zmiana paradygmatu newsa z orientacji obiektywistycznej na subiektywistyczną. Pojawienie się tzw. baniek informacyjnych z własnym katalogiem prawd przeznaczonych dla wyspecyfikowanych odbiorców, charakterystyczne dla Facebooka, sprawiło, że ekspansja fake newsów nie napotkała oporu ze strony odbiorców, nieświadomie powielających medialne fejki i półprawdy. Proces erozji tradycyjnie pojmowanego newsa posunął się tak daleko, że praktycznie nie widać obecnie sposobów jego powstrzymania i musimy przyzwyczać się do życia z „wirusem” fake newsa (Levinson, 2017).

5. POZOSTAŁE OBSZARY ZAINTERESOWAŃ NAUKOWYCH I POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO – BADAWCZE ORAZ ORGANIZACYJNE

Poza wzmiankowanym, głównym nurtem, moje rozważania skupiły się na kilku innych problemach i zagadnieniach badawczych. **W czasopismach ukazało się 7 artykułów, a w pracach zbiorowych 6 rozdziałów mojego autorstwa. Oprócz tego jestem współredaktorem 3 monografii dotyczących teoretycznych zagadnień dziennikarstwa śledczego i teorii newsa.**

Oto wykaz tych publikacji:

Książki – monografie:

1. *Dziennikarstwo śledcze w Polsce, Europie i Stanach Zjednoczonych*, red. M. Palczewski i M. Worsowicz, Wydawnictwo Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2006.

2. *O dziennikarstwie śledczym. Normy, zagrożenia, perspektywy*, red. M. Palczewski i M. Worsowicz, Wydawnictwo Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2009.

3. *News i dziennikarstwo śledcze wobec wyzwań XXI wieku*, pod red. M. Palczewskiego i M. Worsowicz, Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2010.

Artykuły w czasopismach:

1. *Przeciwnicy a ochrona źródeł informacji*, „Media – Kultura - Społeczeństwo”, nr 1/2006, s. 9-16.

2. *Obraz wroga w prasie łódzkiej epoki socrealizmu*, „Media – Kultura - Społeczeństwo”, 1(2), 2007, s. 75-84.

3. *Prowokacja dziennikarska. Definicja – aspekty etyczne i prawne - typologia*, „Studia Medioznawcze”, 2 (2008), s. 72-91.

Wersja angielska: *Journalistic provocation. Definition – legal and ethics aspects – typology* - http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2008_2_33/palczewski-en.pdf

4. *O polu dziennikarskim, czyli jak Pierre Bourdieu postrzega współczesną telewizję. Na marginesie książki „O telewizji. Panowanie dziennikarstwa”*, „Media – Kultura – Społeczeństwo”, nr 5/2010, s. 201-205.

5. *Twitter – ponowoczesne źródło informacji*, [w:] „Dziennikarstwo i media”, 4/2013, s. 175-196.

6. *Umberto Eco o mediach - w esejach, rozprawach i w powieści*, „Media-Kultura-Społeczeństwo”, nr 9/10 (2014 / 2015), s. 19-29.

7. *Dylematy etyczne dziennikarstwa politycznego*, „Polityka i Społeczeństwo”, 4 (15) / 2017, s. 5-18.

Rozdziały w monografiach:

1. *O problematyczności metod dziennikarstwa śledczego. Próba analizy na wybranych przykładach z USA i Polski*, [w:] *Dziennikarstwo śledcze w Polsce, Europie i Stanach Zjednoczonych*, red. M. Palczewski i M. Worsowicz, wyd. WSHE, Łódź 2006, s. 59-73.

2. *Manipulacja w wywiadzie telewizyjnym*, [w:] *Media Studies. Refleksja nad stanem obecnym*, pod red. K. Stępnia i M. Rajewskiego, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2008, s. 151-163.

3. *Telewizja w Internecie – telewizja internetowa – telewizja interaktywna* [w:] *Dziennikarstwo internetowe. Teoria i praktyka*, red. G. Habrajaska i J. Mikosz, Łódź 2010, s. 47-63.

4. *Dziennikarstwo śledcze w Polsce. Próba diagnozy – czy jeszcze żyje?* [w:] *Idee, wartości, słowa w życiu publicznym*, red. G. Majkowski, L. Kuras, J. Makowska, Wydawnictwo Akademii Humanistyczno – Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2014, s. 105-120.

5. *Dziennikarz czy rzecznik interesów partyjnych? O roli mediów w wyborach prezydenckich w Polsce w 2015 roku w świetle analizy tygodników opinii* [w:] *Media w kampaniach wyborczych*, red. W. Furman, P. Kuca, D. Szczepański, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 64-76.

6. *Twitter jako gra dziennikarska* [w:] *Gry w komunikacji*, pod red. T. Gackowskiego, K. Brylskiej, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2016, s. 121-133.

Tematykę tych publikacji można podzielić na cztery główne obszary:

1. Dziennikarstwo śledcze – jego aspekty prawne, polityczne, etyczne i historyczne; prowokacja dziennikarska; użycie ukrytej kamery i ukrytego mikrofonu; przecieki i wykorzystanie źródeł anonimowych;
2. Twitter jako narzędzie pracy i źródło informacji dla dziennikarzy;
3. Ewolucja form telewizyjnych – telewizja w Internecie, neo-telewizja;
4. Etyka w dziennikarstwie: relacje pomiędzy dziennikarzami a władzą, formy manipulacji, dylematy etyczne dziennikarstwa politycznego.

W pierwszym okresie (2006-2010) moje zainteresowania skupiły się głównie na dziennikarstwie śledczym – jego historii, problemach prawnych i etycznych. Artykuły o obiektywizmie reportażu śledczego, stosowanych przez dziennikarzy śledczych metodach zbierania informacji, źródłach informacji (przeciekach czy anonimowych informatorach), wreszcie o prowokacji dziennikarskiej, należały na gruncie polskiego medioznawstwa do pionierskich w tym zakresie (obok prac Jacka Sobczaka, Wojciecha Adamczyka, Michała Zaremby, Jerzego Jastrzębskiego, Joanny Taczkowskiej i Marii Łoszewskiej - Ołowskiej). Artykuły o prowokacji dziennikarskiej są często cytowane w literaturze naukowej i popularnonaukowej, natomiast wspomniane monografie dziennikarstwa śledczego stanowią bodaj jedyną ofertę (naukową) na rynku polskich książek odnoszących się do tej problematyki. W 2014 roku powróciłem do zagadnień związanych z tą tematyką artykułem, który był próbą diagnozy ówczesnego stanu dziennikarstwa śledczego w Polsce. Zastosowałem w nim metodę samoopisu socjologicznego środowiska dziennikarzy śledczych; zbadałem artykuły napisane przez dziennikarzy o dziennikarstwie śledczym oraz wywiady przez nich udzielane, a także przeprowadziłem rozmowy z czołowymi polskimi

dziennikarzami śledczymi. Zastosowana metoda pozwoliła odpowiedzieć na pytanie o stan polskiego dziennikarstwa śledczego. Samoopis ujawnił podziały środowiskowe i niechęć wobec blogerów, a także przekonanie o zapaści tego rodzaju dziennikarstwa w Polsce.

Wśród pobocznych tematów, które realizowałem w latach 2013 - 2018, znalazły się m.in. kwestie politycznego zaangażowania prasy (tygodników opinii) w kampanii prezydenckiej 2015 roku, oraz dwie prace dotyczące Twittera: Twitter jako źródło informacji dziennikarskiej oraz Twitter jako gra dziennikarska. Odrębne artykuły poświęciłem wybitnym medioznawcom i socjologom, omawiając w kontekście rozważań o mediach i dziennikarstwie teorię pola dziennikarskiego Pierre'a Bourdieu, teorię paleo- i neo-telewizji oraz berloskunizacji mediów Umberto Eco.



Marek Palczewski